

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1901, kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i fråga om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående sådan ändring i gällande grunder för valrätt till Andra Kammaren, att flyttning från en kommun till en annan ej må medföra förlust af valrätt till nämnda kammare.

Med anledning af en vid nästlidet års riksdag inom Andra Kammarén af herr *David Bergström* väckt motion, n:o 154, angående ändrad lydelse af §§ 17 och 19 riksdagsordningen, föreslog samma Riksdags konstitutionsutskott uti afgifvet utlåtande, n:o 7, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser rörande grunderna för valrätt till Andra Kammaren, att enbart den omständigheten, att en valberättigad person flyttar från en kommun till en annan, ej må beröfva honom valrätt till Andra Kammaren.

Konstitutionsutskottet anförde såsom skäl för skrifvelseförslaget bland annat följande: »Att en persons valrätt och valbarhet till Riksdagens Andra Kammare kunna göras om intet enbart på grund af den omständigheten, att personen i fråga flyttar från en kommun till en annan, måste enligt utskottets uppfattning anses innebära en afsevärd oegentlighet, hvilken blifver särskildt påfallande i sådana händelser, der flyttningen egt rum mellan två inom samma valkrets belägna kommuner; och, såsom motionären erinrat, saknas ej exempel på att en persons valrätt och dermed ock hans valbarhet af sistberörda anledning för en tid upphört. Äfven om det må med skäl antagas, att sådana

fall icke kunna blifva synnerligen talrika, är enligt utskottets åsigt en lagändring i motionens syfte likväl särdeles önskvärd, då det icke synes vara med rätt och billighet öfverensstämmande, att ett förhållande af så pass underordnad betydelse som en förändring i afseende å boningsorten skall få inverka på utöfningen af de viktigaste medborgerliga rättigheter.»

Under framhållande derjemte, dels att vid en reform i berörda hänseende skulle kunna ifrågasättas, huruvida icke för en person, som flyttat från en kommun till en annan, valrätten inom den senare kommunen skulle kunna inträda tidigare, än nu är fallet, dels ock att det vidare måste tagas i noggrant öfvervägande, huruvida icke i sammanhang med reformen kunde erfordras jemkningar i författningar, hvilka låge utom utskottets egentliga verksamhetsområde, samt att Kongl. Maj:t vore bäst i tillfälle att egna frågan den närmare utredning, hvilken i följd häraf torde vara erforderlig, fann utskottet det vara riktigast att i hufvudsak tillstyrka bifall till ett i motionen alternativt framställt yrkande om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i ämnet.

Konstitutionsutskottets hemställan blef af Första Kammaren, efter anstald votering, med 51 röster mot 49 afslagen, hvaremot Andra Kammaren utan diskussion biföll utskottets skrifvelseförslag.

Vid innevarande riksdag har af samme motionär å nyo upptagits frågan om det s. k. flyttningsstreckets borttagande. Uti en inom Andra Kammaren framlagd motion, n:o 159, hvilken blifvit till konstitutionsutskottet hänvisad, har han nemligen framställt ett yrkande, som fullkomligt öfverensstämmer med det af 1900 års konstitutionsutskott tillstyrka förslaget om skrifvelse till Kongl. Maj:t.

Såsom skäl för sin hemställan anför motionären detsamma, som åberopades till stöd för berörda vid nästlidet års riksdag af honom väckta förslag. Hans motivering är af följande lydelse: »Det är en gängse regel, att en medborgare, för att vara politiskt röstberättigad å en ort, måste sedan viss i lagen föreskrifven tid haft fast bostad derstädes. Så kräfvcs det i de flesta länder såsom vilkor för politisk rösträtt att vara bosatt inom valkretsen vid tiden för vallängdens årliga uppgörande. I vissa länder fordras det, att inflyttningen skall ha skett sex månader före vallängdens upprättande. Danmarks grund- och vallagar säga senast ett år före valdagen. I några länder, såsom i Tyska riket och Schweiz, afslutas vallängderna några få dagar före valet, hvadan inflyttningen till valkretsen der kan ha skett helt nyligen. Ja, i Schweiz ega äfven de, som tillfälligtvis vistas i en valkrets, att der utöfva politisk rösträtt på samma vilkor som de bofasta männen, nemligen att vara uppförda i vallängden, och denna afslutas icke förr än tre dagar före valet.

Inom vissa andra länder, och bland dem *Sverige*, är ett ganska strängt flyttningsstreck uppdraget, och detta gäller icke allenast valkretsen, utan det fordras att sedan viss tid vara bosatt just *inom den kommun* i valkretsen, der den politiska rösträtten skall utöfvas. Man må nu vara hur stor vän af politiska gränstreck som helst, så lär det dock bli svårt att uppvisa någon rimlig grund för en dylik bestämmelse, hvilken kan från politisk rösträtt för längre eller kortare tid utesluta en person, som råkar byta om bostad *inom en valkrets, der han förut är politiskt röstberättigad*.

Det svenska flyttningsstrecket är emellertid ännu strängare än någonstädes annars. I *Sverige* kräfvdes det nemligen icke allenast att vara bosatt, d. v. s. lagligt mantalsskrifven, inom den kommun, der den politiska rösträtten skall utöfvas, utan äfven att der ega kommunal rösträtt. Och det är en lång omgång i regeln för en nyinflyttad person, innan han hinner dit. Medan t. ex. i Preussen en nyinflyttad person sex månader efter inflyttningen kan bli politiskt röstberättigad inom kommunen, får hos oss flertalet af de inflyttade vänta i 1—2 års tid, innan de kunna få kommunal och politisk rösträtt.

Det kan nu icke förnekas, att det ligger en orättvisa i att alldeles beröfva en medborgare hans politiska rättigheter för en tid, derför att han flyttar från en ort till en annan, och denna orättvisa minskas icke deraf, att det är de små inkomsttagarne, som mest af alla drabbas af flyttningsstrecket. Då riksdagsordningens bestämmelser om valbarhet till Andra Kammaren grunda sig på bestämmelserna om valrätten, medför flyttningsstrecket äfven en ytterligare skärpning af det bostadsband, hvarigenom valbarheten till nämnda kammare blifvit begränsad. Det gifves ju exempel på att riksdagsmän, som i många år åtnjutit valkretsens förtroende, för en tid förlorat sin valbarhet derstädes endast och allenast derigenom, att de flyttat till en annan kommun *i samma valkrets*. Ingen lär bestrida det barocka häri, och det vore gifvetvis önskligt att åstadkomma en rättelse äfven på detta område.»

Utskottet har vid behandling af nu förevarande motion icke ansett sig hafva skäl att frångå den uppfattning uti ifrågasvarande ämne, hvilken uttalades af konstitutionsutskottet vid 1900 års riksdag, såväl derom, att den ifrågasatta reformen är af rättvisa och billighet påkallad, som ock derutinnan, att då i sammanhang med densamma jemkningar i vissa författningar, hvilka icke ega grundlags natur, till äfventyrs kunna blifva erforderliga, Kongl. Maj:t är bäst i tillfälle egna frågan härför behöflig närmare utredning. Efter nästlidet års riksdags beslut i föreliggande fråga har visser-

ligen tillkommit en omständighet, hvarom utskottet anser sig böra i detta sammanhang erinra, nemligen den, att båda kamrarne förenat sig om en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om »fullständig och allsidig utredning» i fråga om utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra Kammare samt om framläggande af förslag i denna fråga; och då, enligt utskottets åsigt, de erforderliga bestämmelserna om den persons valrätt, som flyttat från en kommun till en annan, lämpligen borde få sin plats i den paragraf i riksdagsordningen, som närmast handlar om valrätten till Andra Kammaren, nemligen § 14, skulle ju möjligen kunna ifrågasättas, huruvida icke Riksdagen borde hos Kongl. Maj:t anhålla, att förslag i nu förevarande fråga måtte blifva utarbetadt i sammanhang med den begärda utredningen uti rösträttsfrågan. Men denna omständighet har utskottet icke kunnat anse vara af någon afgörande betydelse vid behandlingen af det nu väckta förslaget. Utskottet har nemligen funnit de uti herr Bergströms motion påvisade olägenheterna deraf, att valrätt och valbarhet till Riksdagens Andra Kammare under nu gällande lagstiftning kunna för en afsevärd tid upphöra allenast på grund af den valberättigades eller valbares ombyte af boningsort, vara af så väsentlig betydenhet, att åtgärder för deras undanrödjande så snart som möjligt böra vidtagas.

Med anledning af herr Bergströms ifrågavarande motion och på grund af hvad här ofvan blifvit anfördt, får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, om möjligt för nästkommande Riksdag, framlägga förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser rörande grunderna för valrätt till Andra Kammaren, att enbart den omständigheten, att en valberättigad person flyttar från en kommun till en annan, ej må beröfva honom valrätt till Andra Kammaren.

Stockholm den 11 mars 1901.

På utskottets vägnar:

G. RUDEBECK.

Reservationer:

af herrar *Rudebeck*, *Behm*, *Säve*, *Blomberg*, friherre *Wrangel von Brehmer* och friherre *Alströmer*, hvilka ansett, att utskottets hemställan bort, med ute-

slutande af orden »om möjligt för nästkommande Riksdag», hafva följande lydelse:

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser rörande grunderna för valrätt till Andra Kammaren, att enbart den omständigheten, att en valberättigad person flyttar från en kommun till en annan, ej må beröfva honom valrätt till Andra Kammaren»;

af herrar *Dahn* och *Johnsson*, hvilka yrkat, att utskottets motivering och hemställan skulle erhålla denna lydelse:

»Utskottet har vid behandling af den föreliggande motionen icke ansett sig hafva skäl att frångå den uppfattning uti ifrågavarande ämne, hvilken uttalades af konstitutionsutskottet vid 1900 års riksdag derom, att den ifrågasatta reformen är af rättvisa och billighet påkallad. Utskottet har nemligen funnit de uti motionen påvisade olägenheterna deraf, att valrätt och valbarhet till Riksdagens Andra Kammare under nu gällande lagstiftning kunna för en afsevärd tid upphöra allenast på grund af den valberättigades eller valbares ombyte af boningsort, vara af så väsentlig betydighet, att åtgärder för deras undanrödjande så snart som möjligt böra vidtagas. Då emellertid, såsom redan nästlidet års konstitutionsutskott erinrat, i sammanhang med den ifrågasatta reformen jemkningar i vissa författningar, hvilka icke ega grundlags natur, till äfventyrs kunna blifva erforderliga, samt Kongl. Maj:t är bäst i tillfälle egna frågan härför behöflig närmare utredning, får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, om möjligt för nästkommande Riksdag, framlägga förslag till sådan ändring i gällande bestämmelser rörande grunderna för valrätt till Andra Kammaren, att enbart den omständigheten, att en valberättigad person flyttar från en kommun till en annan, ej må beröfva honom valrätt till Andra Kammaren.»

Herr *Berg*, *Gustaf Axel*, har begärt få här antecknadt, att han ej deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.